

Пашкевич Л.А.

Національна академія державного управління при Президентіві України

ДЕСТРУКТИВНИЙ ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНОЇ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ: МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ

У статті було з'ясовано, що суб'єктами політичної корупції за ознакою статусу можуть виступати особи, які безпосередньо причетні до вироблення та організації здійснення публічної політики в різних сферах та на різних рівнях. Під час дослідження констатовано, що нині поняття «політична корупція» в Україні не визначене на законодавчому рівні, що призводить до розмитості розуміння її суб'єктів, видів протиправних дій тощо. Були проаналізовані основні прояви корупції в політиці: протиправне фінансування партій; дії, пов'язані зі спотворенням ролі політичних партій як акторів демократичної політичної системи; продаж місць у потенційно прохідній частині виборчого списку партій; підкуп виборців; політичний непотизм, кронізм і фаворитизм; непрозоре (тіньове) лобіювання; політична корупція в судовому процесі тощо. З'ясовано, що наслідки політичної корупції полягають у зміні сутності політичної влади, зниженні рівня її легітимності усередині держави і на міжнародній арені, порушенні принципів формування та функціонування владних інститутів, демократичних засад суспільства та держави, підриві політичної системи, породженні відчуження влади від народу, знижуючи залежність держави від її громадян, дестабілізації політичної ситуації, підпорядкуванні державної влади приватним і корпоративним інтересам. Узагальнено, що ефективна протидія корупції загалом і політичній корупції, зокрема, можлива за умови системного підходу, поєднання профілактичних, правоохоронних і репресивних заходів. У результаті були визначені основні механізми протидії політичній корупції на сучасному етапі розвитку України: демократичні та чесні вибори, реальне (справжнє) відокремлення політики від бізнесу, утвердження незалежного, компетентного та неупередженого суду, запровадження дієвого громадського контролю над діяльністю політичних суб'єктів і забезпечення політичної та правової відповідальності за їх антисуспільні, аморальні і протизаконні дії та рішення, посилення морально-психологічного імунітету суспільства до корупції та антикорупційної мотивації громадян.

Ключові слова: політична корупція, державна влада, фінансування політичних партій, протидія корупції, зловживання владними повноваженнями.

Постановка проблеми. Політична система – це динамічна, багатокomпонентна модель, в якій можуть виникати і функціонувати різноманітні інститути, що мають важливе значення для держави та громадянина, а також можуть проявляти стабілізаційну або руйнівну дію. Прикладом останньої є деструктивний інститут політичної корупції, який робить виразним політичний процес і водночас характеризує державний механізм. Наукове дослідження політичної корупції розвинених демократій з огляду на глобальність «корупційної інфекції» розглядається як реакція на виклик часу в пошуках необхідних інструментів, методів та засобів запобіганню та протидії цій інфекції. Ефективна протидія політичній корупції потребує чіткої державної стратегії, підкріпленої відповідними тактичними діями, дієвими технологіями за конкретних умов. Для конструювання такої стратегії запобіганню і протидії корупцій-

ним проявам у політиці потрібні аналіз сутності та особливостей прояву політичної корупції, а також всебічне наукове переосмислення цього явища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Істотний внесок у розробку теорії політичної корупції зробили І. Амундсен, Н. Беліцер, Д. Гоуден, С. Кінкарц, М. Кітсінг, С. Коткін, С. Левітські, В. Мілер, С. Роуз-Аккерман, Г. Хелмке, А. Шайо та ін. Ця проблематика вивчалася низкою вітчизняних авторів: О. Базалуком, В. Беглицею, Л. Березинським, Б. Бондаренком, К. Давиденком, І. Кушнар'євим, М. Мельником, Є. Невмержицьким та ін. Але, з огляду на велику кількість наукових праць, сутність, природа та форми політичної корупції тлумачаться неоднозначно. Тому це свідчить про необхідність розгляду різних форм політичної корупції.

Постановка завдання. З огляду на сучасний стан та умови, в яких опинилась Україна, зокрема

перспективи її подальшого розвитку, метою дослідження є аналіз проявів та наслідків політичної корупції, визначення підходів та засобів протидії цьому явищу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Корупція – соціальне явище з виразним політичним забарвленням. З однієї сторони, вона виступає продуктом діяльності владних структур, з іншої – безпосередньо впливає на формування та функціонування інститутів публічної влади, значною мірою визначає саму сутність влади. З огляду на те, що, в першу чергу, публічна влада – політичний інститут, корупція є однією з форм зловживання цією владою та за природою являє собою політичний феномен. Відповідно, можна стверджувати, що будь-які корупційні діяння, що вчиняються посадовими особами органів державної влади чи органів місцевого самоврядування, несуть політичний зміст і можуть трактуватися як політична корупція [6; 8].

У процесі дослідження було з'ясовано, що суб'єктами політичної корупції за ознакою статусу можуть виступати особи, які безпосередньо причетні до вироблення та організації здійснення публічної політики в різних сферах та на різних рівнях [8].

Суб'єктами політичної корупції на загальнодержавному рівні виступають публічні та політичні діячі: президент, керівники та члени вищих органів публічної влади, керівники центральних органів виконавчої влади, народні депутати України, голови політичних партій, керівники незалежних органів центральної влади (Центральна виборча комісія (ЦВК), Рахункова палата тощо).

До суб'єктів політичної корупції на регіональному рівні (область, місто) належать очільники місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, а також депутати обласних і місцевих рад – ті високопосадовці, які на регіональному рівні виконують функцію організації та забезпечення реалізації публічної політики на місцях. Ці особи належать до суб'єктів політичної корупції певною мірою умовно, оскільки вони не виступають політиками, а репрезентують публічну владу на місцевому рівні і є головними провідниками публічної політики в регіонах держави [8].

Тому політичний статус зазначених осіб априорі надає скоєним ними корупційним правопорушенням політичного характеру, навіть якщо вони вчиняються винятково з особистих (не політичних) мотивів. У такому разі офіційний статус суб'єкта правопорушення є визначальним і перед-

бачає наявність у нього політичних та владних (публічних, державних) повноважень (ресурсів). Неправомірне використання владних (політичних, державних) повноважень дає змогу вважати політичну корупцію особливим видом зловживання владою. Результатом політичної корупції є обмін (у неправомірний спосіб) політичних і державних ресурсів на ресурси іншого роду: матеріальні блага, послуги, політичну підтримку, інші особисті та політичні вигоди та інтереси [8; 10].

Окремо можна зауважити, що нині в Україні поняття «політична корупція» чітко не унормоване на законодавчому рівні, що веде до розмитості розуміння видів протиправних дій, її суб'єктів тощо. Політичною корупцією охоплено лише невелику кількість протиправних дій, а саме: продаж місць у виборчих списках чи продаж свого голосу народними депутатами за певну законодавчу ініціативу, порушення порядку фінансування політичної партії тощо. Водночас можна окреслити чимало інших політичних дій у політиці, які можна трактувати як корупційні. Наприклад, використання прем'єр-міністром інформації, що стала йому відома в процесі перебування на посаді, в інтересах приналежної партії. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання та протидії політичній корупції» урегульовано лише питання політичних партій, а багато інших можливих проявів політичної корупції цим актом не врегульовано. Зачіпаються лише деякі прояви корупційні дії щодо непрозорого фінансування політичних партій [3].

За офіційними даними державних установ України, зокрема Департаменту з питань запобігання політичній корупції Національного агентства з питань запобігання корупції (НАЗК), увага приділяється фінансуванню політичних партій і надходженню до виборчих фондів як проявам політичної корупції [2]. Водночас поле корупційних дій у політиці значно ширше. Зупинимось на цьому детальніше.

Основними проявами корупції в політиці можна визначити:

1) спотворення ролі політичних партій як елементів демократичної політичної системи. Використання технології «партійного проектування» в недемократичному політичному процесі: партія виступатиме вже не як об'єднання громадян, що створюється для представлення та відстоювання їхніх інтересів, вона буде технологічним проектом, організаційно-правовим механізмом, що дозволить пройти до владних інституцій.

Використання такої політичної технології пояснюється, в першу чергу, великою кількістю політичних партій в Україні (більш ніж 350). Комітетом виборців України неодноразово зверталася увага на те, що багато новостворених партій формуються задля подальшого продажу статутних документів, тобто уже на початку створення вони є елементом корупційних схем [3];

2) «продаж» місць у потенційно прохідній частині виборчого списку партії. Це є порушенням принципу відповідності займаного кандидатом місця у партійних списках ідеології партії, його партійною чи парламентською роботою тощо. Також у межах більшості політичних сил є певне коло осіб, які вирішують закриті фінансові питання партії. А самі політичні партії офіційно заперечують «продаж» місць у списках. Однією з причин таких корупційних дій виступає потреба у фінансуванні проведення партією виборчої кампанії [4];

3) порушення депутатської етики та етики можновладців. Так званим прикладом виступають «тушкування депутатів» («партійні перетасовки»). «У медійному дискурсі депутат, що перейшов із фракції до фракції через ймовірні мотиви особистої користі, набув зневажливого позначення як «тушка», що мало символізувати цілковиту втрату його суб'єктності» [5, с. 34]. Народні депутати виходять зі складу партій, під егідою яких вони були обрані, при цьому формально не виходячи з їхніх фракцій, що дозволяє зберегти депутатський мандат [6];

4) незаконне фінансування політичних партій. Досвід різних держав засвідчує, що є різні моделі фінансування партій, які відрізняються розумінням дозволеного та забороненого. Це зумовлюється наявністю чи відсутністю лімітів на внески від приватних осіб, лімітів чи заборони на корпоративні внески, внески іноземних громадян, наявністю чи відсутністю лімітів на витрати тощо. У такому разі залучення «підставних осіб» для обходу запроваджених лімітів на пожертви політичним партіям і є корупційними діями. Складно контролюються ліміти на пожертви, оскільки переказ коштів можна здійснювати через третіх осіб [3];

5) підкуп виборців, тобто надання виборцю неправомірної вигоди (винагороди, послуги) за будь-які дії, що супроводжуються безпосередньою реалізацією власного виборчого права. Отже, ще у 2014 р. було криміналізовано підкуп виборців шляхом внесення змін до Кримінального кодексу. Але Комітет виборців України зафіксував чимало

випадків купівлі голосу виборців на суму від 50 грн (у «збіднілих» округах) до понад 1000 грн, або ж за продуктові набори, грошові сертифікати, укладення з виборцями неправових «соціальних угод», змога скористатися певними послугами тощо. Підкуп виборців може мати як персональний, так і корпоративний характер. Наприклад, отримання матеріальної винагороди членами виборчих комісій за виконання певної роботи від політичних партій або фракцій, що включили їх до складу тієї чи іншої комісії також можна зарахувати до проявів політичної корупції [4];

6) прийняття важливих політичних рішень партійною верхівкою без обговорення з рядовими партійцями. Це говорить про слабкість або відсутність внутрішньопартійної демократії. Тому можна виділити такий різновид політичної корупції, як внутрішньопартійна. Прояви спостерігаються через закриті обговорення партійних списків на вибори та послідовності претендентів на виборну посаду, закритий характер прийняття важливих партійних рішень тощо. Наявність конфлікту інтересів як прояв політичної корупції передбачає існування суперечності між приватним інтересом особи та її службовими чи представницькими повноваженнями, що впливає на неупередженість або об'єктивність прийняття політичних рішень, або на вчинення/утримання від дій під час виконання повноважень [3];

7) застосування різних видів адміністративного ресурсу під час виборчої кампанії, тобто використання владних повноважень і державних ресурсів політиками або партіями в їхніх власних інтересах [4];

8) політичний непотизм, кронізм, фаворитизм.

Політичний непотизм – службове заступництво високопосадовця, політика представників своєї родини. Сутність цього явища полягає у використанні службових та представницьких повноважень із метою «просування» близьких осіб на посади в органах публічної влади, лобювання їхніх інтересів під час виборів, забезпечення місця у виборчих списках тощо. Дослідник І.В. Кушнар'єв визначає політичний непотизм як форму патронату, що зумовлює конфлікт інтересів. Непотизм є проявом політичної корупції, позаяк зумовлює свої результати не завдяки професійним здібностям, а винятково з огляду на приналежність до певного середовища [1; 10].

Політичний кронізм проявляється в розширенні кола «близьких» осіб, з якими політик або високопосадовець має соціальну, бізнесову, політичну дружбу і з ким реалізовує взаємовигідні

інтереси. Такі «близькі» особи призначаються на потрібні високі посади, їм допомагають отримати вигідні урядові контракти, включають у виборчі списки тощо. Основою політичного кронізму є дружні, товариські, партнерські зв'язки, що можуть призвести до конфлікту інтересів [4].

Політичний фаворитизм – це надання необґрунтованих преференцій особам, які залучені до державного управління, політичного процесу за умови розрахунку взаємними послугами [1; 10];

9) патронаж як підтримка, заохочення, привілеї, можливі грошові заохочення, що надаються персоною або організацією. Патронаж проявляється в неправомірному використанні державних (публічних) ресурсів, щоб реалізувати певні індивідуальні чи колективні інтереси окремих осіб. Своєю чергою, О. Бабкіна співвідносить патронаж із видами корупції [1, с. 546–547]. О. Фісун у дослідженнях зосереджує увагу на впливі олігархічних клієнтарно-патронажних мереж на розподіл влади [10, с. 9]. Патрон-клієнтська система є свого роду мережею, яка контролює різні розподільчі механізми (санкції, привілеї, виділення земельних ділянок, дозволів тощо). Патрон-клієнтизм у політиці являє собою відносини особистого характеру між особами, які не поєднані родинними зв'язками. Ці відносини базуються на обміні благами між патроном і клієнтом, які, своєю чергою, наділені (володіють) різними ресурсами та взаємозацікавлені. Стійкість патрон-клієнтських зв'язків зумовлена взаємовигодною обох соціально нерівних сторін: для патронів – це механізми впливу, а для клієнтури – форма захисту [9];

10) тіньове лобіювання інтересів. Проявляється у вигляді намагань монополізувати прийняття важливих політичних та управлінських рішень на регіональному і загальнодержавному рівні впливовими фінансово-промисловими групами, владними, партійними структурами у певний спосіб. Лобіювання інтересів в Україні та багатьох державах набуває здебільшого позаправової, латентної та вузькогрупової форми саме через відсутність належних юридичних регуляторів [3];

11) корупціогенність судового процесу: вибіркове правосуддя, затягування розгляду справ щодо політиків, публічних високопосадовців, підозрюваних у вчиненні корупційних злочинів; заангажованість; винесення судом політично мотивованих рішень; здійснення тиску на судові інстанції суб'єктами політики з метою забезпечення винесення конкретних рішень [4].

Ця спроба класифікувати прояви політичної корупції не є вичерпною і не охоплює увесь

спектр політично-корупційних дій, але дає змогу окреслити основні прояви незаконного використання учасниками політичного процесу та публічними управлінцями їх повноважень і можливостей із метою отримання певних вигод.

Враховуючи вищезазначене, можна прослідкувати наслідки проявів політичної корупції, що проявляються в політичній сфері та зумовлюють: підризу політичної системи; порушення принципів формування та функціонування владних інститутів, демократичних засад суспільства та держави; зміну сутності політичної влади, зниження рівня її легітимності усередині держави та на міжнародній арені; породження відчуження влади від народу зі зниженням залежності держави від її громадян; дестабілізацію політичної ситуації; підпорядкування державної влади приватним і корпоративним інтересам [8].

Системність політичної корупції істотно послаблює державність, призводить до підризу авторитету держави, породжує недовіру громадян до політичної влади. Громадяни сприймають владу не як виразник їхніх інтересів і способу їхнього захисту, а як джерело небезпеки їхніх прав і свобод. Насправді так і є: нині найбільшою небезпекою державності України, порушенням правових та демократичних засад її розвитку, порушенням конституційних прав і свобод громадян є корумпована влада. А тому внаслідок корупційних дій зміщується головна мета політики – спрямування політики на забезпечення приватного та групового інтересів замість забезпечення загально-суспільних інтересів [3; 7; 9; 10].

В Україні склалися надзвичайно сприятливі передумови для поширення та посилення впливу на суспільне життя політичної корупції. Цьому сприяє комплекс чинників економічного, організаційно-управлінського, політичного, правового, морально-психологічного та ідеологічного характеру [6].

Серед основних чинників політичної корупції на сучасному етапі розвитку держави можна зазначити, насамперед, такі: відсутність результатів та позитивних зрушень під час проведення політичних реформ, їх помилкова ідеологія; політична нестабільність; відхід від демократичних принципів та засад у діяльності головних політичних акторів; дисбаланс функцій і повноважень між різними гілками влади та порушення принципу поділу державної влади; найголовніше, уникнення кримінальної відповідальності за вчинення масштабних політичних корупційних злочинів, що проявляються у владних зловживаннях

і призводять до протиправного захоплення в корупційний спосіб державної влади [3; 4; 6].

Ефективна протидія корупції загалом і політичній корупції зокрема можлива за умови системного підходу, поєднання правоохоронних, профілактичних і репресивних заходів. Успішна реалізація антикорупційної політики, в першу чергу, залежить від політичної волі керівництва держави, а також наявності належного антикорупційного законодавства та його реалізації в повному обсязі, пріоритету запобіжної діяльності тощо. Саме політична воля визначає зміст і зумовлює ефективність використання інших механізмів протидії корупції і призводить до ефективної протидії корупції загалом [3].

Науковець М. Мельник у дослідженнях зазначив: «Політична воля – це справжні наміри політичного керівництва країни реально протистояти корупції в усіх її проявах і на всіх рівнях державної влади. Вияв політичної волі зводиться до того, що за наявності законних підстав закон має застосовуватися до будь-якої особи, незалежно від займаної нею посади, політичних уподобань, наближеності до політичного керівництва держави та інших суб'єктивних обставин. Та обставина, що впродовж тривалого часу (щонайменше протягом останніх десятиліть) у державі політичне керівництво не виявляло справжніх намірів реально протидіяти корупції і не реалізовувало їх, принаймні дає підстави для сумніву в юридичній чистоті його діяльності та суспільно орієнтованій меті перебування при владі» [6].

У результаті проведеного дослідження були визначені основні механізми протидії політичній корупції на сучасному етапі розвитку України:

1) демократичність та чесність виборів, які забезпечують усвідомлене народне волевиявлення та об'єктивне встановлення результатів голосування. Як засвідчують останні виборчі кампанії, є великі проблеми з ключовими складниками демократичних виборів – усвідомленість вибору та адекватність сприйняття результатів реальним політичним настроям суспільства. Своєю чергою, вдосконалюються засоби досягнення «потрібного» результату: якщо раніше він досягався переважно примітивно-кримінальним шляхом, то тепер це робиться переважно «цивілізовано» та «вишукано» – із застосуванням інформативних маніпуляцій, агітаційного «зомбування» виборців тощо [6; 7]. Окремим аспектом протидії політичній корупції можна назвати зміну законодавчого регулювання фінансування політичних партій під час виборчого процесу та поза ним;

2) реальне відокремлення політики від бізнесу. Цей намір вже який рік поспіль є задекларованим, але протягом останніх п'ятнадцяти років відбулося фактичне злиття політики і бізнесу. Подібне злиття набуває відкритих або навіть відверто брутальних форм (майже неприховане фінансування бізнесом виборчих кампаній політичних партій та окремих кандидатів, «купівля» місць у виборчих списках, прийняття органами державної влади та органами місцевого самоврядування пролобіюваних політичних рішень на користь зацікавлених бізнес-структур, формальний відхід політиків від ведення власного бізнесу тощо). Бізнес диктує політику, мотивує політиків, їх поведінку та рішення [7];

3) утвердження незалежного, компетентного та неупередженого суду. Суд має бути дієвим та ефективним антикорупційним інструментом, оскільки виконує найголовнішу функцію – притягнення до відповідальності за вчинення протиправних злочинів і спроможний припинити конкретні прояви політичної корупції і поновити правопорядок у політичній сфері. Натомість можна спостерігати останні події навколо судової системи, що свідчать про політичну боротьбу за суд та його zaangażованість, що загрожує повною втратою незалежності та об'єктивності у винесенні рішень [6];

4) дієвий громадський контроль над діяльністю політичних суб'єктів, забезпечення правової та політичної відповідальності за їхні антисуспільні, аморальні і протизаконні дії та рішення. Таким чином, створюються передумови для існування об'єктивних та незалежних ЗМІ, а також дієвої правоохоронної системи. Нині рівень корумпованості правоохоронних органів та політичній корупції фактично заблокував їх антикорупційний напрям діяльності в політичній сфері, а також дав змогу корумпованим можновладцям використовувати їх у політичній боротьбі під гаслами боротьби з корупцією [3; 7];

5) підвищення рівня морально-психологічної стійкості суспільства до вчинення корупційних діянь та антикорупційної мотивації громадян. Цей фактор є ключовим і водночас найскладнішим напрямом антикорупційної діяльності, що призводить до докорінної зміни світогляду та ціннісних орієнтирів громадян. Це має пронизувати всю антикорупційну діяльність і залежить від двох моментів: політичної волі, про яку зазначено вище, і наявності спеціально розробленої науково обґрунтованої антикорупційної програми соціально-психологічного «оздоровлення» українського суспільства [6].

Висновки. Система політичної корупції представлена у вигляді таких корупційних зловживань, як партійна корупція, лобістська корупція, електоральна корупція, клієнтарно-патронажна корупція, представницька корупція, судова корупція тощо. Цей перелік не охоплює весь можливий спектр політично-корупційних дій. Політична корупція є головною причиною тієї ситуації, в якій нині перебувають держава та українське суспільство. Рівнем суспільно-економічного розвитку, ступенем їх правової захищеності в сучасному світі, якістю життя людей головним чином визначається характер організації суспільного життя. На публічну владу покладається здійснення цієї організаційної функції, яка має забезпечувати всебічний розвиток держави і суспільства на демократичних принципах, своєю чергою, зводячи

до мінімуму прояви політичної корупції, а тому ефективна протидія корупції загалом і політичній корупції зокрема можлива за умови системного підходу, поєднання правоохоронних, профілактичних і репресивних заходів. У результаті дослідження були визначені основні механізми протидії політичній корупції на сучасному етапі розвитку України: демократичні та чесні вибори, реальне відокремлення політики від бізнесу, утвердження компетентної та незалежної судової системи, дієвий громадський контроль над діяльністю політичних суб'єктів і забезпечення правової та політичної відповідальності за їх антисуспільні, аморальні і протизаконні дії та рішення, підвищення рівня морально-психологічної стійкості суспільства до вчинення корупційних діянь та антикорупційної мотивації громадян.

Список літератури:

1. Бабкіна О. Патронаж. *Політична енциклопедія* / редкол.: Ю. Левенець (гол.), Ю. Шаповал (заст. гол.) та ін. Київ : Парламентське видавництво, 2011. С. 546–547.
2. Департамент з питань запобігання політичній корупції. URL: <https://nazk.gov.ua/departament-z-pitan-zarobigannya-politichnoyi-korupciyi>.
3. Кушнар'ов І.В. Політична корупція: порівняльно-політологічна концептуалізація : монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України; Видавництво «Юридична думка», 2018. 408 с. URL: http://idpnan.org.ua/files/kushnarov-i.v.-politichna-korupciya-_porivnyalno-politologichna-kontseptualizatsiya_-_d_.pdf
4. Кушнар'ов І.В. Політична корупція як система протиправних дій: варіативність проявів. *Політичне життя. Політичні інститути та процеси*. 2018. Вип. 2. URL: <http://jpl.donnu.edu.ua/article/view/5952/5980>.
5. Лісничук О. Інституційні зміни політичної системи сучасної України: оцінка стану та напрями оптимізації: аналітична доповідь. *Український парламентаризм: неформальний вимір формальних функцій* / за ред. Г. Зеленько. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса, 2014. С. 2557.
6. Мельник М. Політична корупція: сутність, чинники, засоби протидії. *Українське юридичне товариство*. 2009. URL: <http://justice.org.ua/politika-i-pravo-podiji-fakti-komentari/politichna-korupciya-sutnist-chinniki-zasobi-protidiji>.
7. Невмержицький Є.В. Корупція як соціально-політичний феномен : автореф. дис. ... д-ра політ. н. : 23.00.02 / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. дослідж. ім. І.Ф. Кураса. Київ, 2009. 34 с.
8. Політична корупція в Україні: суб'єкти, прояви, проблеми протидії. *Національна безпека і оборона*. 2009. № 7. С. 24–29.
9. Телешун Я.С. Клієнтелізм як складова функціонування фінансово-політичних груп. *Політичне життя*. 2017. № 3. С. 79–83.
10. Фісун О. Неформальні інститути та неопатримоніальна демократія в Україні. *Агора*. 2016. № 17. С. 9–13.

Pashkevych L.A. THE DESTRUCTIVE INSTITUTE OF POLITICAL CORRUPTION IN UKRAINE: MECHANISMS OF ANTI-CORRUPTION COMBATING

In the article it has been found out that subjects of political corruption by status sign can be persons directly involved in the formulation and organization of public policy in different spheres and at different levels. During the research it was stated that today the concept of “political corruption” in Ukraine is not defined at the legislative level, which leads to a blurred understanding of its subjects, types of illegal acts and so on. The main manifestations of corruption in politics were analyzed: illegal financing of parties; actions to distort the role of political parties as actors in a democratic political system; sale of seats in the potentially passable part of the party’s electoral list; bribery of voters; political nepotism, cronyism and favoritism; non-transparent (shadow) lobbying; political corruption in litigation and etc. It is revealed that the consequences of political corruption are: changing the essence of political power, reducing its legitimacy within the state and in the international arena; violation of principles of formation and functioning of power institutions, democratic foundations

of society and the state; undermining the political system; generating alienation of power from the people, reducing the dependence of the state on its citizens; destabilization of the political situation; subordination of state power to private and corporate interests. Generally speaking, effective counteracting of corruption in general and political corruption in particular is possible under the condition of a systematic approach, a combination of preventive, law enforcement and repressive measures. As a result, the main mechanisms for combating political corruption at the current stage of Ukraine's development were identified: democratic and fair elections, real separation of politics from business, establishment of an independent, competent and impartial tribunal, introduction of effective public control over the activity of political entities and ensuring political and legal liability for their antisocial, immoral and unlawful acts and decisions; strengthening of the moral and psychological immunity of the society to corruption and anticorruption motivation of citizens.

Key words: *political corruption, state power, financing of political parties, counteracting corruption, abuse of power.*